Helsingin kaupunginkirjaston ympäristötyö ja aktivistidiplomi

Vaikuttavan tapahtumatuotannon koulutusiltapäivä
3.12.2024
Johanna Juvonen

Helsinki

Kirjastosta aktivistiksi

- Kevään 2021 ilmastolukupiirien keskustelujen perusteella moni kaipasi konkreettisia vinkkejä siihen, miten itse voi vaikuttaa muutoin kuin kuluttajana.
- Helmet-kirjastojen toteuttama haaste, jossa kirjaston asiakkaita kannustetaan osallistumaan ympäristötoimintaan. Inspiraationa kymmenkohtainen aktivistidiplomi. Painopiste Helsingissä.
- Aktivistidiplomi lanseerattiin helmikuussa 2023, ja lapsille ja koululuokille suunnattu Aktivistidiplomi Junior julkaistiin helmikuussa 2024. Selkoversio tekeillä.
- Kirjastosta aktivistiksi –kampanjassa mukana 15 ympäristöjärjestöä keväällä 2023

Helsinki

Kirjastosta aktivistiksi

- Diplomin saa suorittaa haluamallaan tavalla, eikä niitä kerätä takaisin. Sen rooli on toimia inspiraationa, muistilistana ja työkaluna niin kuntalaisille kuin kirjaston työntekijöille.

- Kirjastoissa diplomi esillä mm. ekohyllyssä.

- Instagram-tili @aktivistidiplomi yhtenä tiedostuskanavana, tällä hetkellä 868 seuraajaa. Kootaan yhteen paikkaan kirjastojen ja järjestöjen tapahtumia ja muita vinkkejä.

Helsinki

Haastekohdat

1. Lue tai kuuntele ympäristöaiheinen kauno- ja tietokirja.
2. Osallistu ympäristöaiheiseen toimintaan tai tapahtumaan kirjastossa.
3. Aloita keskustelu sinulle tärkeästä ympäristökysymyksestä.
4. Vaikuta elämäntavoilla: luo uusi rutiini.
5. Seuraa, miten ympäristökysymyksiä käsitellään mediassa.
6. Kysy valitsemaltasi kansanedustajalta tai kunnanvaltuutetulta, mitä hän aikoo tehdä luontokadon estämiseksi.
7. Osallistu ympäristöaiheiseen kampanjaan, allekirjoita vetoomus tai kansalaisaloite.
8. Osallistu jonkin järjestön toimintaan tai tapahtumaan.
9. Osallistu ympäristöaiheiseen mielenosoitukseen.
10. Nauti metsästä!

Painopisteet aktivistidiplomin taustalla

- Kirjasto on kanssakulkija, fasilitoija, keskustelun ja kohtaamisen areena.
- Opitaan ja jaetaan yhdessä planetaarisen elämän taitoja, tehdään yhdessä kestävää elämää todeksi.
- Ymmärretään, että asioihin voi ja pitää vaikuttaa ja opitaan keinoja siihen.
- Yhteistyö! Otetaan mukaan myös järjestöt, yhdistykset, kansalaisliikkeet, kaupungin muut toimijat, yms.
- Pidetään mielessä järjestäytyminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen – ei vain yksilön valinnat ja vastuu.
- Muistetaan myös kokemuksellisuus ja luontokasvatus: Luonnon ilmiöiden, otusten tai prosessien ihmettely ja ihailu, niistä oppiminen, ymmärryksen kasvaminen tai ihan vain niistä nauttiminen.

Kirjasto ympäristökasvattajana

- Vahvistamme ekososiaalista sivistystä: ymmärrystä kohtuuden välttämättömyydestä rajallisella maapallolla. Lisäämme kykyä ja halua kuvitella vaihtoehtoisi tulevaisuuksia ja tehdä niitä todeksi muiden kanssa.
  > Maija Lehtola: Kirjasto ekososiaalisen sivistyksen mahdollistajana. HUMAK 2022

- Tuemme ympäristö- ja monilukutaidon vahvistumista: välitämme tietoa ja luomme valmiuksia keskustella ympäristökysymyksistä, vahvistamme toimijuutta ja luomme merkityksellisyyttä muuttuvassa maailmassa.

- Autetaan sanoittamaan osittain etäiseksi tai hahmottomaksi jäävää kaiken kriisiä ja sen herättämiä tunteita ja ajatuksia, luodaan uutta kieltä.

- Päästetään mielikuvitus valloilleen: tulevaisuus tehdään (se ei vain tapahdu)!

- Helsingissä ekohyllyt ympäristölukutaidon edistämistyön tukena: 32 kirjastossa, yht. 3291 nidettä ja n. 69 hyllymetriä

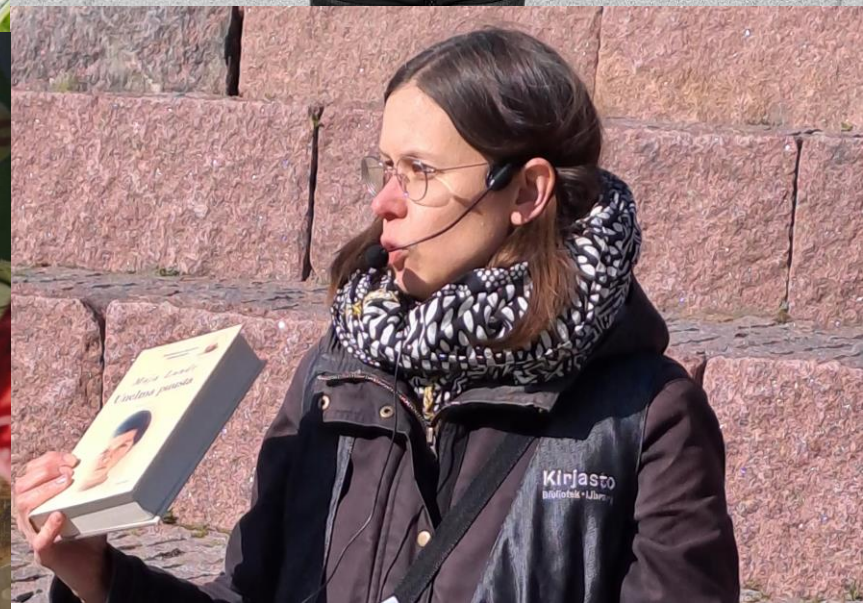

Ympäristölukutaito: Iida Turpeinen & Janne Granroth: Elolliset, Pop up –kirjasto Kumpulassa, kirjavinkkauksia Luomuksessa, erilaiset lukupiirit, Puheenvuoroja sivistyksestä: Juha Kauppinen & Martti Suosalo keskustelevat ekososiaalisesta sivistyksestä…

Yhteisöllisyys, transformatiivinen eli uudistava oppiminen: iNaturalist-luontoretket, korjauspajat, lukuretriitit, retki-illassa rinkan pakkaaminen, Luontotuvat/ Ilmastokahvilat @ymparistotunteet-hankkeen kanssa.

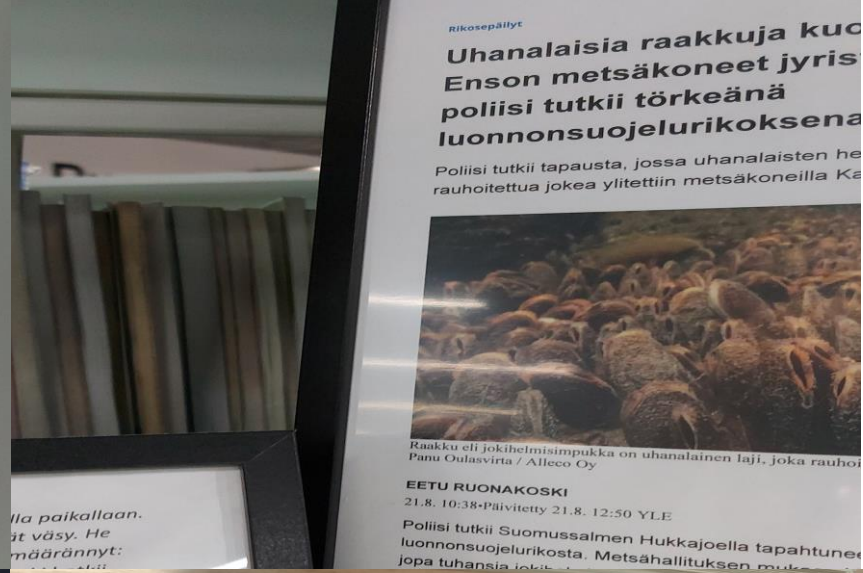

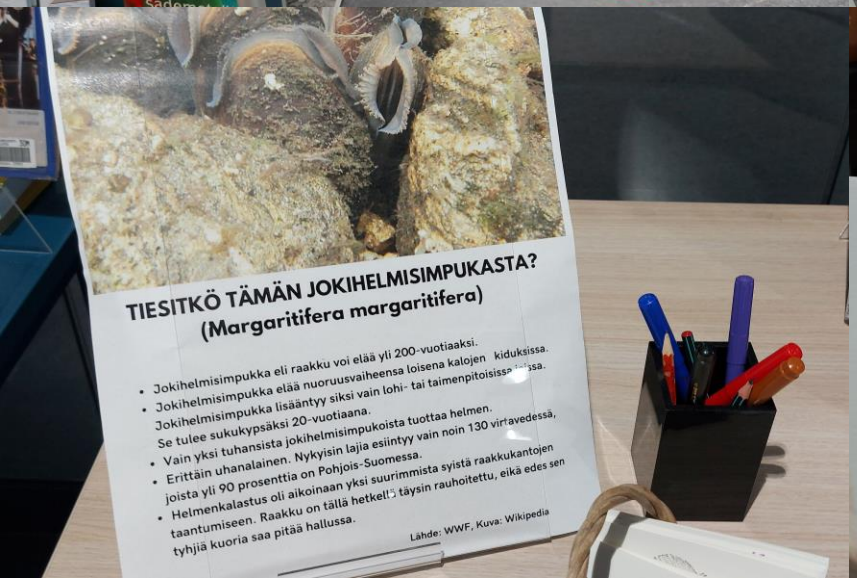

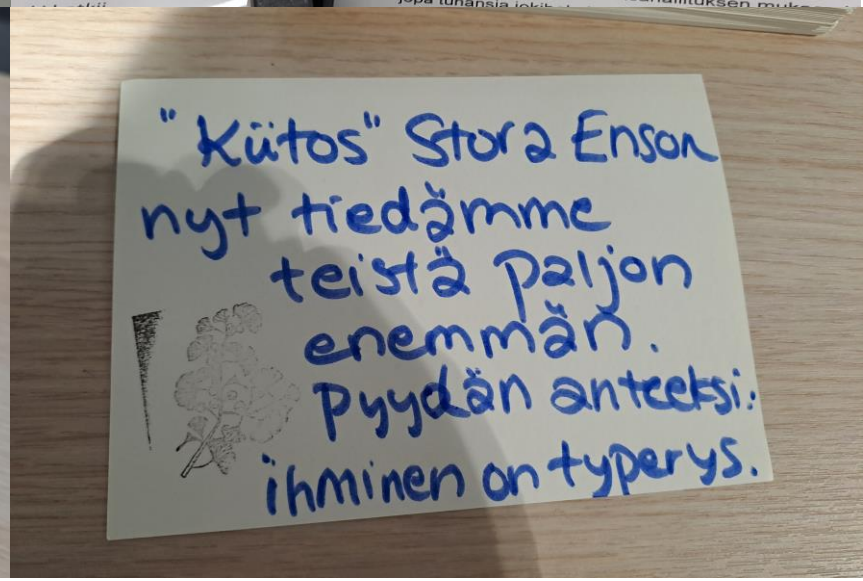

Kirjastotilassa visualisoiminen ja törmäyttäminen: Havahdutaan ajattelemaan. Esimerkkinä Raakkupolku Viikissä, siinä Anni Kytömäen Margaritan tekstit yhdistetty uutisotsikoihin.

Aktiivinen kansalaisuus, demokratiatyö: Lähiluontoillat Itiksessä (kaupungin ja kaupunkilaisten välinen dialogi), EU-vaalikahvila nuorille, Virpi Suutarin Havumetsän lapset.

Helsinki

Elävä kirjasto Eduskuntatalolla 26.5.2023: lukulistat kansanedustajille, lainattavat aktivistit ja kirjat. Keskustelut kansanedustajien ja aktivistien välillä. Vieressä Fridays for Future. Instalive @aktivistidiplomi.

Tutustu elävä kirjasto -metodiin: https://nuorisoala.fi/palvelut/yhdenvertaisuus/elava-kirjasto/

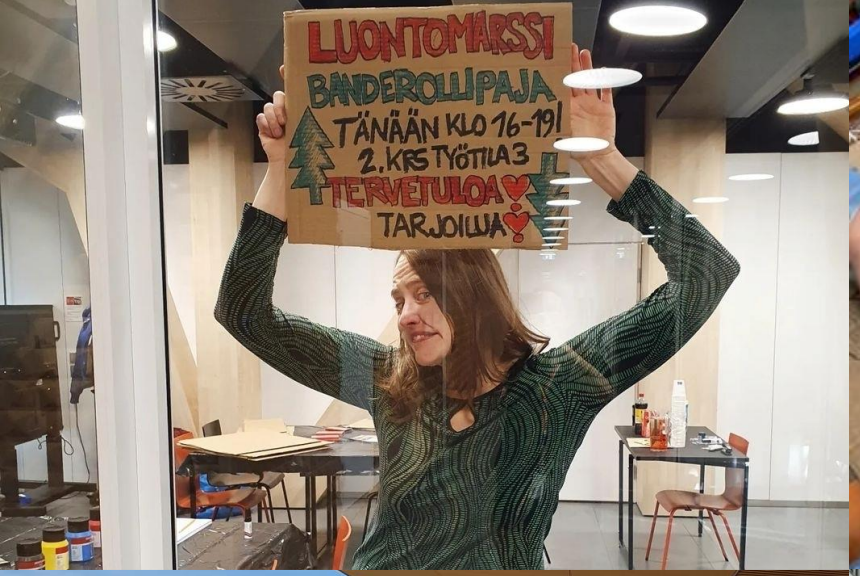

Banderollipaja & luontomarssi 2023, banderollipajat lapsille/nuorille, legomielenosoitus

Taiteen funktio ekokriisin aikana:

VIMMA ja Luontoliitto kirjastoissa toukokuussa 2024: nuorten ympäristötoiminta, Lisää ääntä -kampanja sekä musiikkikeikat

Mahdollisuuksia riittää

- Kirjavinkkaukset, lukumaistiaiset, ääneen lukemiset, lukupiirit,… yms. lukemistapahtumat ympäristöteemalla
- Erilaiset sanataidepajat ja -tapahtumat: jäähyväiskirjeet tai muu kirjoittaminen, ekokriisin ajan uudet sananlaskut, yhteisötaideteokset, luontorunoillat,...
- Kirjailija- ja asiantuntijavierailut (ja -keskustelut): ilmastokriisin ratkaisut, ekologiset elämäntavat, luontokuvaukset ja -suhteet tarinoissa, luonnossa liikkuminen ja yöpyminen,…
- Työpajat ja keskustelupiirit: uusien, ekologista elämäntapaa tukevien taitojen tai rutiinien opettelu, paikallisten luontokysymysten käsittely erätauko-piireissä,...
- Parsimis- ja korjauspajat, kirjaston omien verstaslaitteiden hyödyntäminen

Lisää ideoita

- Mediakasvatus: vastamainostyöpajat, otsikoilla ja leiskoilla leikkiminen, black out –poetry (esim. fossiilialaa käsittelevän uutisjutun päälle),…
- Elokuvanäytökset ja niiden pohjalta keskustelut kutsuttujen vieraiden ja yleisön kesken
- Erilaiset ilmastopelit
- Artivismi: musiikki ja muut taidemuodot vaikuttamisen välineenä
- Elävät kirjastot: lainaa aktivisti, ilmastoasiantuntija, ekokirjavinkkari,…
- Retket lähiluontoon: lintujen bongaus, villiyrttien keruu, sienestys, luonnonsuojelualueet, kaavasuunnitelmat kaupunkimetsäalueilla
- Vaalipaneelit luonto-, ympäristö-, ja ilmastokysymyksistä
- Legomielenilmaukset: kirjoita luontoterveisesi mielenosoituskylttiin
- Banderollipajat
- Kirjastolaisten omat tempaukset esim. sosiaalisessa mediassa
- Kaupungin ja kaupunkilaisten väliset dialogit luonto-, ympäristö- ja ilmastokysymyksistä
- Paikallisten/helsinkiläisten/kansallisten ympäristöjärjestöjen, -ryhmien ja -liikkeiden kanssa tehtävä yhteistyö esim. jonkin erityisen ajankohtaisen tai paikallisen kysymyksen ympärillä: miten kirjasto voisi olla avuksi?

2025: Week 17

- Tanskassa 2023 kehitetty idea > https://db2030.dk/week17/

- YK:n jäsenmaat sopivat 2015 kestävän kehityksen toimintaohjelmasta ja 17 tavoitteesta, jotka ohjaavat kestävän kehityksen edistämistä vuosina 2016–2030. Niiden pyrkimyksenä on poistaa äärimmäinen köyhyys maailmasta ja turvata hyvinvointi ympäristölle kestävällä tavalla. > 17 tavoitetta = viikko 17

- National Library Week for Sustainable Change and Development
- 2024 Week17-idea pilotoitiin myös Norjassa, Islannissa ja Ruotsissa useissa kirjastoissa. Paljon erilaista toimintaa: kierrätysaskartelusta, roskatalkoisiin, lukupiireistä ja hävikki-illallisiin. Paljon samanlaista, kuin edellisillä dioilla esitettyä. Lisää ideoita ja webinaari.

- Alustavasti on suunniteltu, että Helsingin kaupunginkirjasto lähtee mukaan pohjoismaiseen kirjastojen ympäristöviikkoon (vko17), jolloin yhteisesti nostamme esiin kirjastoissa jo suunniteltuja kevätkauden ympäristötapahtumia liittyen esim. aktiiviseen kansalaisuuteen, lähiluontoon tai kestävään kuluttamiseen.

Kiitos!

johanna.a.juvonen@hel.fi

Helsinki